

Vadovėlio „Pilietis per 31 valandą“ recenzija

Kalbant apie etikos, pilietinio ugdymo dalykams kylančius iššūkius mokykloje, verta paminėti kelis svarbiausius. Pirma, abstraktumas, kai nagrinėjami klausimai nesisieja su mokinių kasdienybe, yra svetimi jų patirčiai. Antra, net ir svarbūs klausimai jiems gali būti pristatomi ne kaip probleminiai, reikalaujantys rimtos diskusijos, o kaip imperatyvai, kuriuos tiesiog privalu įgyvendinti. Taip šie dalykai rizikuoja virsti paprasčiausiu pamokslavimu. Trečia, apsiribojimas tik svarbios medžiagos įsisavinimu, kai svarbiausia tampa išmokyti, kas ką ir kada sakė, kas nustatyta viename ar kitame dokumente ir pan.

Šis vadovėlis „Pilietis per 31 valandą“, kuris yra skirtas 9-12 klasių mokiniams, sėkmingai išvengia visų šių spąstų analizuodamas mokiniams išties aktualius klausimus, kviesdamas diskutuoti, matyti skirtingas perspektyvas ir jų ištakas. Jis orientuotas į atviro ieškojimo procesą, o ne tiesų įskiepijimą, informacijos kalimą.

Labai svarbus ir sveikintinas sprendimas greta etikos ir pilietiškumo integruoti ir ekonomiką. Tai leidžia ekonomikos disciplinoje nagrinėti kylančius etinius klausimus, aptarti, kaip pilietiškumas gali reikšti ir per ekonomiką, verslumą. Būtent šis dėmuo dažnai yra pražiūrimas viešosiose diskusijose, kai verslas dažnai traktuojamas tik kaip orientuotas į save. Tai neleidžia matyti būdų, kaip verslas gali prisidėti prie visuomenės gerovės ir kaip verslumas gali virsti pilietiškumu. Kalbant apie etikos ir ekonomikos sąsajas, pavyzdžiui, jau pirmojoje temoje mokiniai kviečiami diskutuoti apie tai, ar visi praturtėjimo būdai yra vienodi žvelgiant iš etinio vertinimo perspektyvos. Kartu diskusijos skatina dekonstruoti ir tam tikrus įsišaknijusius mitus, susijusius su verslu ir laisva rinka.

Pagirtina vadovėlio temų įvairovė. Paliečiamos tokios šiandien itin aktualios temos kaip migracija, sienų kontrolė, populizmas, priklausomybė nuo socialinių tinklų ir t.t. Trumpai tariant, temos yra aktualios jaunam žmogui. Žvilgsnis į konkrečią temą yra platus. Pavyzdžiui, temoje apie populizmą mokiniai raginami pažvelgti tiek iš istorinės perspektyvos, tiek analizuoti savo pačių politines pažiūras prieš tai susipažįstant su politinio kompasu idėja, tiek skatinami leisti į debatus dėl to, ar verta būtų leisti balsuoti nuo 16 metų. Jau vien iš šio pavyzdžio matome metodų, kuriais padedant yra nagrinėjamos temos, įvairovė.

Temos pateikiamos patogiai mokytojui ir patraukliai pačiam mokiniui. Temos pradžioje visada pateikiamas infografikas, kuris pasitarnauja tiek kaip puiki įžanga į temą, tiek kaip provokacija diskusijai. Be to, kiekviena tema apima atvirus ir uždarus klausimus, vaizdo medžiagą, iliustracijas, įrašus socialiniuose tinkluose, lenteles ir t.t. Viskas orientuota į tai, kad mokiniai su mokytojo palyda patys ugdytųsi tyrimo, analitinius įgūdžius, gebėtų rinkti, klasifikuoti informaciją.

Vienas didžiausių iššūkių, susijusių su tokiais vadovėliais, yra jų atitikimas bendrosioms ugdymo programoms. Mokytojai dažnai kalba apie tai, kad tema ar visa mokymo priemonė yra aktuali, įdomi, tačiau „ne pagal programą“. Šio vadovėlio rengėjams pavyko išvengti to aiškiai identifikuojant, kaip siūlomos temos dera su atnaujintomis bendrosiomis ugdymo programomis.

Būtų sveikintina, jei vadovėlio rengėjai užmegztų ryšį su pasirinkta mokytojų grupe, kad būtų procese galima reflektuoti, kaip konkrečiai sekasi pritaikyti parengtas temas pamokose, kokie iššūkiai kyla. Su šia mokytojų grupe būtų galima diskutuoti apie tai, kokiomis temomis ar užduotimis būtų galima papildyti mokymo priemonę, kokias užduotis ir kaip būtų galima modifikuoti. Kadangi vadovėlis pateikiamas patogiai

elektronine forma, tai norėtusi palinkėti, kad jis būtų „gyvas“ ta prasme, kad esant pastaboms, o gal ir atsiliepiant į tam tikras aktualijas tą vadovėlį būtų galima taisyti, pildyti.

Apibendrinant, šis vadovėlis yra puiki priemonė integruotai analizuoti aktualius ekonomikos, etikos ir pilietinio ugdymo klausimus. Integravimo pranašumas yra tas, kad draugėje šie dalykai praplečia mūsų žvilgsnį į aktualias problemas. Etika be pilietiškumo rizikuoja tapti negyva, pilietiškumas be etikos gali reikštis įvairiais visuomenei žalingais būdais, ekonomikos ir etikos ryšiai akivaizdūs kalbant apie tai, kad verslininko sprendimai veikia ir aplinką, bendruomenę. Tad neabejoju, kad toks integruotas vadovėlis praplės ne tik mokinių, bet ir mokytojų horizontą ir įgalins juos aktyviau bei kokybiškiau svarstyti opius klausimus juose matant ir savąją atsakomybę.

Donatas Puslys